

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [de](#) versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlējies.

[angļu](#)

Jau ir pieejami tulkojumi šādās valodās: [en](#)

Swipe to change

Pierādījumu iegūšana

Vācija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Principā civiltiesvedībā katrai pusei ir pienākums pierādīt faktus, kas saistīti ar tiesību normas nosacījumiem un liecina tai par labu. Šā iemesla dēļ pierādīšanas pienākuma sadalījums bieži ir balstīts uz materiālajām civiltiesību normām, jo tās ietver prasību pamatus, papildu noteikumus, tiesiskās aizstāvības pamatus un citus iebildumus. Faktus, kas atbilst pieteikumu pamatojošās tiesību normas pazīmēm (piemēram, pārdošanas līguma noslēgšana), parasti ir iesniedz (pierādījumu uzrādīšanas princips) tā puse, kas uz šā pamata ceļ prasību (piemēram, par pirkuma cenas samaksu), un, ja atbildētājs tos apstrīd, - prasības cēlējai pusei tos ir arī jāpierāda. Turpretī pretējai pusei ir jāapliecina un jāpierāda, ka tai ir tiesības iesniegt pretprasību vai iebildumus (piemēram, par izpildi). Ja aizvien pastāv šaubas par būtiskiem faktiem arī pēc tam, kad ir ņemti vērā visi tiesā pieņemtie pierādījumi, ir jāpieņem lēmums par to, kurai pusei ir bijis pierādīšanas pienākums. Puse, kurai saskaņā ar noteikumiem par pierādīšanas pienākumu ir jāiesniedz pierādījumi par konkrēto faktu, zaudē lietā, ja tā neizpilda šo pienākumu.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Vācijas tiesību aktos ir paredzētas dažādas pierādīšanas pienākuma mazināšanas formas, ieskaitot pierādīšanas pienākuma nodošanu. Konkrētāk,

1. Pierādīšanas pienākuma pārņemšana

Civiltiesvedībā runā par pierādīšanas pienākuma pārņemšanu, ja tiek apgriezts otrādi likumā noteiktais pamatnoteikums, ka katrai pusei jāpierāda fakti, kas liecina tai par labu. Pierādīšanas pienākuma pārņemšanas rezultātā pretējai pusei ir jāatspēko fakts, kas liecina par labu pretējai pusei. Pierādīšanas pienākuma pārņemšana, piemēram, ir paredzēta Civiltieskodeksa (*Bürgerliches Gesetzbuch, BGB*) 476. pantā attiecībā uz tiesībām saistībā ar pirkumu ("ja sešu mēnešu laikā kopš riska nodošanas precei parādās trūkumi, pieņem, ka prece jau riska nodošanas brīdī bija ar trūkumiem, ja vien tas nav nesavienojams ar preces vai trūkuma būtību"). Tāpēc šajā gadījumā nevis pircējam ir jāpierāda, ka trūkums pastāvēja jau preču nodošanas brīdī, bet pārdevējam ir jāpierāda, ka trūkuma sākotnēji nebija.

2. Pierādīšanas pienākuma mikstināšana

a. Saskaņā ar tiesību normās paredzēto pieņēmumu (gesetzliche Vermutung) konkrētos apstākļos (prezumpcijas pamats) pieņem, ka pastāv papildu apstākļi un ka tie ir jāuzskata par pamatu tiesiskajam novērtējumam. Tiesību normās paredzēti pieņēmumi mazina pierādīšanas pienākumu tai pusei, kurai ir jāvērtē tiesā un jāpierāda tikai fakti, kas pamato šos pieņēmumus. Pierādījumi par pretējo ir pieņemami saskaņā ar Civilprocesa kodeksa (*Zivilprozessordnung, ZPO*) 292. pantu. Tiesību normās paredzēti pieņēmumi var būt saistīti ar faktiem, piemēram, pieņēmums par to, ka ķīlas apliecinājums ir nodots kreditoram, ja šis apliecinājums atrodas pie kreditora (Civiltieskodeksa 1117. panta 3. punkts). Tie var būt saistīti arī ar tiesībām, piemēram, pieņēmums par to, ka personai, kura ir saņēmusi mantošanas aplieciību, ir mantnieka statuss (Civiltieskodeksa 2365. pants).

b. Faktisks pieņēmums (*tatsächliche Vermutung*) pastāv, ja tiesa, ņemot vērā savu vai ekspertu pieredzi, var izsecināt no pierādītajiem faktiem nepierādītus faktus (**netieši pierādījumi**). Piemēram, no netiešā pierādījuma, ka temperatūra konkrētā laikā bija virs nulle grādiem, ņemot vērā vispārējo pieredzi, var secināt, ka konkrēta persona tajā laikā nevarēja paslīdēt uz ledus. Pretējā puse var apstrīdēt attiecīgo pieņēmumu, pamatojoties uz faktiem, kas liek apšaubīt to, vai šāds notikums patiešām ir parasts atgadījums, kas notiku parastā notikumu gaitā.

3. Judikatūrā pierādīšanas pienākums aizvien biežāk ir atkarīgs no taisnīguma un interešu līdzsvara konkrētās riska jomās. Svarīgākie piemēri ir šādi: produktatbildība (atbilstoši Civiltieskodeksa 823. panta 1. punktam).

Tas, ka produktam ir kāds defekts, ka ir pārkaļķots tiesības un ka pastāv cēloņsakarība starp defektu un tiesību pārkāpumu, ir jāpierāda cietušajai pusei.

Turpretī ražotājam ir pienākums pierādīt, ka tas ir izpildījis savus pienākumus attiecībā uz organizāciju, norādījumiem, pēc pārdošanas uzraudzību un apdraudējumu novēršanu un tāpēc nav vainojams;

pienākums informēt vai konsultēt.

Ja nav izpildīti īpaši līgumiski vai nelīgumiski pienākumi sniegt informāciju vai ieteikumus, vainīgajai pusei ir jāpierāda, ka kaitējums būtu nodarīts arī tad, ja minētās darbības būtu veiktas. Tiek pieņemts, ka puse, kurai nodarīts kaitējums, ir rīkojusies saskaņā ar sniegto informāciju.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Civilprocesa kodeksa 286. pantā ir paredzēts brīvas pierādījumu novērtēšanas (Freiheit der Beweiswürdigung) civilprocesuālais pamatprincips. Saskaņā ar šo principu tiesai jāizdara savi secinājumi par to, vai apgalvotais fakts ir patiess vai nepatiess, ņemot vērā visu tiesvedības kontekstu un secinājumus, ko tā izdara par iesniegtajiem pierādījumiem.

Faktu nevar pierādīt, atsaucoties uz lielu vai dominējošu varbūtību. No otras puses, nav nepieciešams pilnībā izslēgt jebkādas iespējamās šaubas. Praksē jāizmanto tāda ticamības pakāpe, kas ir pietiekama, lai novērstu šaubas, neizslēdzot tās pilnībā.

Lietās, kurās prima facie pierādījumi tiek uzskatīti par pietiekamiem, tiek piemērots izņēmums attiecībā uz pierādīšanas pakāpi (piemēram, pagaidu noregulējuma gadījumā). Apgalvojums ir prima facie pareizs, ja pastāv ļoti augsta varbūtība, ka tas ir pareizs. Lai pierādītu prima facie pareizību, pusēm nav jāievēro stingri pierādīšanas noteikumi (liecinieki, dokumenti, tiesas pārbaude, eksperta atzinums vai pušu liecības). Piemēram, ir pieņemama arī ar zvērestu apliecināta liecība (Civilprocesa kodeksa 294. pants).

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Saskaņā ar principu, ko piemēro civiltiesvedībā, pusēm pašām ir jāizvirza prasības priekšmets un jāiesniedz attiecīgie pierādījumi. Tiesa pēc savas ierosmes nevar identificēt prasības priekšmetu, uz kura pamata pieņem nolēmumu. Lielākais, to tiesa var darīt, ir sniegt informāciju un ieteikumus saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 139. pantu.

Dažos gadījumos kā izņēmums no pierādījumu iesniegšanas pienākuma ir iespējama pierādījumu iegūšana *ex officio*. Tomēr šādai pierādījumu iegūšanai jābūt balstītai uz īpašiem pušu apsvērumiem un tā nedrīkst kalpot lietas faktu izpētei.

Tādējādi tiesa pēc savas ierosmes var uzdot veikt pārbaudes un lūgt eksperta atzinumus (Civilprocesa kodeksa 144. pants), pieprasīt iesniegt dokumentus (142. pants) un veikt kādas puses papildu iztaujāšanu (448. pants). Puse var ierosināt sniegt tiesai liecību (448. pants). Tomēr sākotnēji ir jāpastāv zināmai iespējamībai, ka faktu var pierādīt.

Bezstrīdus tiesvedībā un ģimenes lietās, kas nav strīdi (t. i., ko nereglamentē noteikumi par pierādījumiem saskaņā ar Civilprocesa kodeksu), piemēro *ex officio* izmeklēšanas principu atbilstīgi 26. pantam Likumā par tiesvedību ģimenes lietās un bezstrīdus tiesvedību (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit, FamFG*). Tas nozīmē, ka tiesai pēc savas ierosmes jānoskaidro lēmuma pieņemšanai būtiskie fakti un jāsavāc pierādījumi, ko tā uzskata par atbilstīgiem, ja rodas šaubas par konkrētu faktu patiesumu. Šajā saistībā tiesai nav saistoši pušu iesniegtie pieteikumi par pierādījumiem.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Formālie pierādījumi

Ja puses apstrīd faktus, saskaņā ar Civilprocesa kodeksu ir jāievēro

formālo pierādījumu procedūra, kas ļauj iegūt pierādījumus, izmantojot šādus pierādījumu gūšanas veidus:

ekspertu liecības, tiesas veikta vizuāla pārbaude, dokumenti, liecinieku liecības un pušu liecību iegūšana (sk. turpmāk). Kad puse ir iesniegusi pierādījumus, tiesa uzdod iegūt pierādījumus par faktiem, kas ir jāpierāda. Parasti tas notiek, neievērojot īpašas formalitātes, tiesas sēdē vai izdodot rīkojumu par pierādījumu sniegšanu saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 358. pantu. Saskaņā ar Kodeksa 359. pantu rīkojumā par pierādījumu sniegšanu ir jānorāda apstrīdētie fakti, par kuriem jāiegūst pierādījumi, jāprecizē iegūstamie pierādījumi, norādot to liecinieku un ekspertu vārdus, kuri tiesā sniegs liecību, vai pusi, kas tiesā liecinās, kā arī jānorāda puse, kas šos pierādījumus izmantos.

Pierādījumi tiek iegūti saskaņā ar attiecīgajiem noteikumiem (Civilprocesa kodeksa 355.–484. pants). Jo īpaši jāievēro principi, ka pierādījumi ir jāiegūst tieši (355. pants) un ka puses var piedalīties šajā procesā (357. pants).

Pirmais no minētajiem principiem paredz, ka pierādījumi jāiesniedz pirms tiesas sēdes, jo tiesai tie ir jāizvērtē. Izņēmumus piemēro tikai tad, ja saskaņā ar tiesību normām atbildību par pierādījumu iegūšanu var nodot vienam no tiesas procesa dalībniekiem (Civilprocesa kodeksa 361. pants) vai citai tiesai (362. pants). Saskaņā ar principu, kas paredz, ka puses var piedalīties procesā, pusēm ir tiesības piedalīties liecinieka iztaujāšanā, kā arī ir tiesības uzdot lieciniekam jautājumus (397. pants).

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 285. pantu mutvārdu procesā notiek debātes par pierādījumiem. Saskaņā ar Kodeksa 286. pantu tiesai ir jāizdara secinājumi par faktiem, ņemot vērā visu tiesvedības kontekstu, tostarp iegūtos pierādījumus. Šādā veidā pierādījumi tiek brīvi izvērtēti.

Neformāla pierādījumu iegūšana

Atšķirībā no formāliem pierādījumiem neformālajā pierādījumu iegūšanā faktus var noskaidrot, izmantojot jebkurus pierādījumu gūšanas veidus, kurus tiesa uzskata par nepieciešamiem, un šo procesu pārsvarā var veikt, neievērojot formālas prasības. Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 284. pantu neformāla pierādījumu iegūšana civiltiesvedībā ir pieņemama tikai tad, ja puses ir devušas savu piekrišanu.

Ja tiesvedībā, kas notiek saskaņā ar Likumu par tiesvedību ģimenes lietās un bezstrīdus tiesvedību, netiek prasīti formāli pierādījumi saskaņā ar Civilprocesa kodeksa noteikumiem atbilstīgi minētā likuma 30. panta 2. un 3. punktam, tiesa iegūt nepieciešamos pierādījumus atbilstošā veidā, ievērojot likuma 29. panta 1. punktu. Puses var iesniegt konkrētus pierādījumus tiesai, tomēr tiesa pati pēc saviem ieskatiem nosaka pierādījumu gūšanas nepieciešamību un apmēru un pierādījumu gūšanas veidu.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Pieteikumu par pierādījumu iegūšanu var noraidīt procesuālu iemeslu dēļ vai saskaņā ar noteikumiem par pierādījumiem, ja:

fakti nav jāpamato ar pierādījumiem, t. i., fakti jau ir pierādīti, tie ir acīmredzami vai neapstrīdami,

fakti nav būtiski, t. i., tie neietekmē nolēmumu lietā,

pierādījumi nav piemēroti apgalvotā fakta pierādīšanai (šādi gadījumi ir reti, jo pierādījumus nevar pārbaudīt pirms to iegūšanas),

pierādījumus nevar iegūt,

pierādījumi nav pieļaujami, piemēram, ja tie iegūti nepamatotu apgalvojumu rezultātā, ļaunprātīgi izmantojot procesu, vai ja lieciniekam bija jāievēro konfidencialitāte (izņemot, ja liecinieks no šāda pienākuma bija atbrīvots),

pierādījumu iegūšana notiek pēc tiesas ieskatiem, piemēram, saistībā arraudējumu novērtēšanu saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 287. pantu,

fakts ir galīgi konstatēts citā procesā un ir saistošs abām pusēm,

pieteikums nav iesniegts noteiktajā termiņā (Civilprocesa kodeksa 296. panta 1. punkts),

pierādījumu iegūšanu uz nenoteiktu laiku kavē kāds ierobežojums, paredzētais laiks ir pagājis un turpmākā tiesvedība citādi tiktu aizkavēta (Civilprocesa kodeksa 356. pants).

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Pieci formālās pierādījumu iegūšanas veidi ir šādi.

Tiesas veikta vizuāla pārbaude (Civilprocesa kodeksa 371.–372.a pants)

Tā ir tieša, fiziska pierādījumu pārbaude, ko veic tiesnesis. Pretēji nedaudz maldinošajam terminam "Augenschein" (kas tulkojumā nozīmē "vizuāla pārbaude"), šajā pārbaudē var notikt arī citas darbības: fiziska aptaustīšana, apostīšana, klausīšanās vai nogaršošana. Tādējādi tiek ietvertas arī skaņas un video ierakstu, kā arī datu nesēju pārbaudes.

Liecinieka liecība (Civilprocesa kodeksa 373.–401. pants)

Liecinieki var liecināt par pagātnes notikumiem, kurus tie ir redzējuši. Par liecinieku var būt tikai persona, kas nav strīda puse.

Ja lieciniekam ir vajadzīgas īpašas zināšanas, lai izprastu faktus, liecinieku sauc par liecinieku-ekspertu (*sachverständiger Zeuge*; Civilprocesa kodeksa 414. pants), piemēram, liecinieks-eksperts ir neatliekamās medicīniskās palīdzības ārsts, kurš liecina par negadījumā gūtajiem savainojumiem.

Eksperta liecība (Civilprocesa kodeksa 402.–414. pants)

Eksperts (*Sachverständiger*) sniedz tiesnesim īpašu informāciju, kas tiesnesim vajadzīga faktu novērtēšanai. Eksperti paši nevar konstatēt faktus. Viņiem jāsniedz novērtējums, balstoties tikai uz tiem faktiem, kas viņiem ir darīti pieejami (*Anschlussstatsachen*).

Ekspertam var lūgt izdarīt savus secinājumus tikai tad, ja faktu konstatēšanai ir vajadzīgas īpašas eksperta zināšanas. Kā piemēru var minēt ārsta slēdzienu. Privāta eksperta atzinumu, ko pasūtījusi kāda no pusēm, var pieņemt kā pierādījumu tikai izņēmuma gadījumos un tikai tad, ja tam piekrīt abas puses.

Dokumentāri pierādījumi (Civilprocesa kodeksa 415.–444. pants)

Dokumentu Civilprocesa kodeksa nozīmē ir rakstiskas deklarācijas, ar kurām var sniegt pierādījumus par apstrīdētu puses sniegto informāciju. No pierādījumu vērtības viedokļa tiesību aktos tiek nošķirti publiski dokumenti (Kodeksa 415., 417. un 418. pants) un privāti dokumenti (416. pants).

Pušu liecības (Civilprocesa kodeksa 445.–455. pants)

Pušu liecība ir pierādījuma veids, kas pakārtots citiem pierādījumu veidiem, un tas ir pieņemams tikai saistībā ar galveno pierādījumu izklāstīšanu (Civilprocesa kodeksa 445. panta 2. punkts). Principā puse, kurai ir pienākums iesniegt pierādījumus, var iesniegt tikai lūgumrakstu par pretējās puses nopratināšanu (445. panta pirmais teikums). Bez tam puse var nopratināt tikai tad, ja tam piekrīt otra puse vai tiesa.

Neformālajā pierādījumu iegūšanā tiesa var iegūt nepieciešamos pierādījumus atbilstošā veidā. Nav vajadzīgs lēmums par pierādījumiem, lai tiesas veiktās izmeklēšanas darbības vienmērīgi apvienotu ar pierādījumu iegūšanu. Formālie pierādījumu iegūšanas veidi var būt, piemēram, oficiālas informācijas iegūšana no iestādēm, neformāla izvaicāšana pa tālruni vai rakstveidā, skaņas un video ierakstu izmantošana un datu ierakstīšana. Pierādījumu iegūšanas rezultāti ir jāreģistrē (29. panta 3. punkts Likumā par tiesvedību ģimenes lietās un bezstrīdus tiesvedību).

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Visiem pierādījumiem ir vienāds statuss, jo pastāv princips, ka tiesa pierādījumus var brīvi novērtēt. Pierādījumiem nav atšķirīgas vērtības. Atšķiras tikai pierādījumu iegūšanas veidi.

Liecinieki

Katrs liecinieks tiek uzklauts atsevišķi, un tas nevar notikt tā liecinieka klātbūtnē, kurš tiks uzklauts pēc tam (Civilprocesa kodeksa 394. panta 1. punkts).

Lieciniekus, kuru liecības ir pretrunā viena otrai, var uzklaut kopā (394. panta 2. punkts).

Pirms liecinieku uzklautiņš tiek brīdināti, ka jāsaka tikai taisnība un ka vēlāk viņiem teiktais, iespējams, būs jāapzvēr (395. panta 1. punkts).

Lieciniekiem vispirms lūdz sniegt informāciju par sevi (395. panta 2. punkts). Pēc tam viņi tiek iztaujāti saistībā ar lietas priekšmetu (396. pants). Tiesa cenšas nodrošināt, lai liecinieka teiktais saglabātu saistību ar jautājumu, par kuru liecinieks liecina. Tiesa var uzdot lieciniekam papildu jautājumus, lai precizētu sniegtās atbildes un nodrošinātu, ka ir sniegta pilnīga liecība.

Pusēm ir tiesības piedalīties liecinieku iztaujāšanā un uzdot viņiem jautājumus. Parasti pusēm tiesvedībā, kurā obligāta ir advokāta pārstāvība, ir atļauts tikai iesniegt lieciniekam uzdomamos jautājumus, bet juridiskais pārstāvis jautājumus lieciniekam var uzdot tieši (397. pants).

Noteikumi par liecinieka iztaujāšanu attiecas uz liecinieku-ekspertu sniegtajām liecībām un uz pušu liecībām (402. un 451. pants).

Dokumenti

Principā dokumentārus pierādījumus iesniedz dokumentu veidā. Ja pusei, kas sniedz pierādījumu, nav attiecīgā dokumenta, bet šis dokuments ir otras vai trešās puses īpašumā, puse, kas sniedz pierādījumu, var pieprasīt, lai otra vai trešā puse šo dokumentu uzrāda tiesā (Civilprocesa kodeksa 421. un 428. pants).

Pienākums uzrādīt dokumentus ir civiltiesiska prasība, un to piemēro, ja personai, kura sniedz pierādījumu, ir tiesības pieprasīt, lai otra puse vai trešā persona iesniedz vai uzrāda kādu dokumentu (422. pants). Šis pienākums jāpamato ar *prima facie* pamatojumu (424. panta 5. punkta otrais teikums).

Rakstiski ekspertu atzinumi vai slēdzieni ir dokumenti Civilprocesa kodeksa nozīmē.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Principā nē. Visi pierādījumi ir līdzvērtīgi. Saskaņā ar principu, ka tiesa pierādījumus var brīvi novērtēt, atbilstīgi Civilprocesa kodeksa 286. pantam visiem pierādījumiem ir vienāds statuss. Tiesas novērtējuma pamatā ir visi iegūtie pierādījumi. Tiesnešiem ir jāievēro saistoši noteikumi par pierādījumiem tikai īpašos gadījumos, piemēram, noteikumi par to, kāda pierādījuma vērtība ir tiesas protokolam (Civilprocesa kodeksa 165. pants), spriedumam (314. pants) vai citiem dokumentiem (415.–418. pants).

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Nē, Civilprocesa kodekss principā neparedz, ka konkrētu faktu pierādīšanai obligāti jāizmanto konkrēta veida pierādījumi.

Tomēr dažāda veida procesos ir izņēmumi. Procesos, kas saistīti ar apliecināšiem dokumentiem un pārvedu vekseljiem, ziņas par faktiem, kas ir prasības pamatā, var iesniegt tikai dokumentu veidā, un visas pārējās ziņas par faktiem — tikai dokumentu veidā vai kā pušu liecības (Civilprocesa kodeksa 592. pants un turpmākie panti).

Konkrētos tiesas procesos, kas saistīti ar padziļinātu iejaukšanos pamattiesībās, Likums par tiesvedību ģimenes lietās un bezstrīdus tiesvedību paredz obligāti iegūt eksperta atzinumu, piemēram, pirms aizbildņa iecelšanas atbilstoši likuma 280. pantam vai pirms nebrīvrātīgu saistību pasākuma atbilstoši likuma 312. pantam.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Visiem lieciniekiem, uz kuriem attiecas Vācijas tiesu jurisdikcija un kas ir pienācīgi izsaukti uz tiesu, ir jāpiedalās tiesas sēdē, jāliecina un jānodod zvērests.

Liecinieka pienākums ir arī pārbaudīt savas zināšanas, balstoties uz dokumentiem, un atsaukt atmiņā attiecīgos notikumus (Civilprocesa kodeksa 378. pants). Lieciniekiem nav pienākuma pārbaudīt faktus, par kuriem viņi nav informēti.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Civilprocesa kodeksā ir nošķirtas liecinieku tiesības klusēt personisku apsvērumu dēļ (Civilprocesa kodeksa 383. pants) un būtisku apsvērumu dēļ (384. pants). Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 383. pantu lieciniekam ir tiesības atteikties sniegt liecību, ja tā pamatā ir liecinieka ģimenesiskas saites vai profesionāls pienākums. Šādas tiesības paredzētas, lai izvairītos no interešu konfliktiem.

Liecinieku tiesības klusēt personisku apsvērumu dēļ attiecas uz saderinātajiem (1. apakšpunkts), laulātajiem (2. apakšpunkts) un kopdzīves partneriem (2.a apakšpunkts) un ir spēkā laulības vai kopdzīves laikā un arī pēc tās. Personai, kura ir vai ir bijusi tieši saistīta ar kādu pusi (asinsradniecības vai laulības ceļā) vai kura ir vai ir bijusi līdz pat trešās pakāpes sānlīnijas radnieks, vai kura ir vai ir bijusi līdz pat otrās pakāpes sānlīnijas radnieks laulības ceļā, arī nav pienākuma sniegt liecību (3. apakšpunkts). Sānlīnijas radniecība nozīmē, ka persona nav tiešs radnieks kādai pusei, bet šī persona un attiecīgā puse ir tieši kādas trešās personas radnieki. Asinsradniecības pakāpi vai radniecības pakāpi laulības ceļā aprēķina, ņemot vērā katru jaunu dzimšanu.

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 383. panta 1. punkta 4. apakšpunktu garīdzniekiem, personām, kuras ir bijušas profesionāli iesaistītas periodisko izdevumu vai radio un televīzijas pārraižu sagatavošanā, producēšanā vai izplatīšanā (5. apakšpunkts), un personām, kurām to amata vai profesijas dēļ ir uzticēta informācija, kas nav izpaužama pēc būtības vai juridisku iemeslu dēļ (6. apakšpunkts), arī nav pienākuma sniegt liecību.

Liecinieka tiesības atteikties sniegt liecību profesionālu iemeslu dēļ attiecas uz visu lieciniekam zināmo iepriekš minēto informāciju, kuru viņš uzzinājis sava amata dēļ.

Turpretī liecinieka tiesības nesniegt liecību saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 384. pantu ir paredzētas, lai lieciniekus pasargātu no nelabvēlīgām sekām saistībā ar pienākumu liecināt. Tas sniedz viņiem tikai tiesības neatbildēt uz konkrētiem jautājumiem, bet ne tiesības vispār atteikties liecināt.

Tiesības nesniegt liecību atbilstoši 384. pantam ir spēkā, ja atbildes sniegšana lieciniekam vai personai ar radniecīgām saitēm, kas minētas Kodeksa 383.

pantā, radītu finansiālus zaudējumus (1. apakšpunkts) vai ja tiktu aizskarts viņa gods un cieņa, vai ja tas radītu iespēju uzsākt pret viņu krimināltiesvedību vai administratīvo tiesvedību (2. apakšpunkts). Tāpat liecinieki var neatbildēt uz jautājumiem, ja atbildē būtu jāatklāj komercnoslēpums (3. apakšpunkts).

Civilprocesa kodeksa 385. pantā ir paredzēti vairāki izņēmumi, kad liecinieks nevar izmantot savas tiesības neliecināt, kas aprakstītas iepriekš. Īpaši svarīgs šajā ziņā ir 385. panta 2. punkts, ar kuru garīdznieki un personas, kurām nav jāliecina saskaņā ar materiālajām tiesībām atbilstīgi 383. panta 1. punkta 6.

apakšpunktam, tiek atbrīvoti no sava pienākuma klusēt, kā rezultātā tiem ir pienākums sniegt liecību.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Jā. Ja liecinieks, kurš ir pareizi izsaukts uz tiesas sēdi, uz to neierodas, tiesa piemēros administratīvu sodu saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 380. panta 1. punktu, un gadījumā, ja tas netiks samaksāts, tiesa piemēros brīvības atņemšanas sodu. Naudas sods ir no 5 EUR līdz 1000 EUR (Kriminālkodeksa ievadakta (*Einführungsgesetz zum Strafgesetzbuch*) 6. panta 1. punkts), un brīvības atņemšana var ilgt no vienas dienas līdz sešām nedēļām (minētā akta 6. panta 2. punkts). Lieciniekiem ir jāsedz arī izdevumi, kas radušies viņu neierašanās dēļ.

Liecinieku, kurš neierodas uz sēdi otro reizi, var atvest uz to piespiedu kārtā saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 380. panta 2. punktu, kā arī viņam var piemērot administratīvu sodu. Minētie pasākumi netiks piemēroti, ja liecinieks laikus sniedz pamatotus neierašanās iemeslus. Ja šādi iemesli laikus netiek saņemti, lieciniekam būs jāpierāda, ka viņš nebija atbildīgs par kavēšanos (Civilprocesa kodeksa 381. pants).

Ja liecinieks atsakās liecināt vai dot zvērestu, neuzrādot attaisnojošu iemeslu, vai uzrāda iemeslu, kas netiek atzīts par būtisku, pret viņu var veikt tādas pašas pasākumus kā pret liecinieku, kurš neierodas uz tiesas sēdi un nesniedz attaisnojošus iemeslus, kā minēts Civilprocesa kodeksa 390. panta 1. punktā. Ja liecinieks atsakās liecināt otro reizi, viņu uz iesnieguma pamata var aizturēt, lai viņš būtu spiests liecināt, bet viņu var aizturēt tikai uz attiecīgās tiesvedības laiku (Civilprocesa kodeksa 390. panta 2. punkts).

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Nē, parasti nav noteikumu, kas liegta kādam būt par liecinieku. Par liecinieku var būt ikviena persona, kas ir sasniegusi zināmu briedumu, lai izdarītu faktiskus novērojumus, saprastu jautājumus par novērojumiem un atbildētu uz šiem jautājumiem, neatkarīgi no personas vecuma vai spējas slēgt tiesiskus darījumus.

Nav īpašu noteikumu par personām, kas ir iepriekš sodītas par nepareizu apgalvojumu vai nepatiesas liecības apzinātu sniegšanu.

Tomēr persona nevar būt par liecinieku, ja tā ir tieši iesaistīta procesā kā puse vai kā puses likumīgais pārstāvis. Tomēr ir spēkā izņēmums attiecībā uz apvienotām pusēm, kuras var liecināt par faktiem, kas ir saistīti tikai ar citu apvienoto pusi. Atsevišķos gadījumos pārstāvis var būt liecinieks, ja iztaujāšanas priekšmets nav saistīts ar pārstāvību tiesā. Oficiālais pārstāvis var, piemēram, sniegt liecību par faktiem, kas nav saistīti ar viņa pienākumiem procesā, kurā viņa pārstāvētā persona ir kāda no pusēm.

Laiks, kurā kādai personai jābūt tiesībspējīgai liecināt, vienmēr ir laiks, kurā šī persona tiks uzklautā tiesā.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklautot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklautit videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Lieciniekus iztaujā tiesnesis vai tiesneši. Liecinieka iztaujāšanu var uzticēt arī kādam no tiesas sastāva locekļiem vai citai tiesai, jo īpaši ja jau pašā sākumā var pieņemt, ka tiesa spēs pienācīgi novērtēt pierādījumu rezultātus pat bez pierādījumu iegūšanas procesa tiešas ietekmes.

Katrs liecinieks tiek uzklauts atsevišķi, un tas nevar notikt tā liecinieka klātbūtnē, kurš tiks uzklauts pēc tam (Civilprocesa kodeksa 394. panta 1. punkts).

Lieciniekus, kuru liecības ir pretrunā viena otrai, var uzklautīt kopā (394. panta 2. punkts).

Pusēm ir tiesības piedalīties liecinieku iztaujāšanā un uzdot viņiem jautājumus. Parasti pusēm tiesvedībā, kurā obligāta ir advokāta pārstāvība, ir atļauts tikai iesniegt lieciniekam uzdomamos jautājumus, bet juridiskais pārstāvis jautājumus lieciniekam var uzdot tieši (397. pants).

Lieciniekus var uzklautīt, izmantojot videokonferenci, ja tiesa to atļauj, pamatojoties uz pieteikumu, ko iesniegusi (tikai) viena no pusēm (Civilprocesa kodeksa 128.a panta 2. punkts).

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Principā nav tādu tiesību aktu, kas aizliedz tiesai ņemt vērā konkrētus pierādījumus civiltiesvedībā. Vienīgais izņēmums ir tāds, ka tiesa nevar ņemt vērā spriedumus, kas ir izņemti vai tiks izņemti no Federālā centrālā reģistra (Federālā centrālā reģistra likuma (*Bundeszentralregistergesetz*) 51. pants).

Tomēr saskaņā ar Federālās Konstitucionālās tiesas (*Bundesverfassungsgericht*) judikatūru tiesai var būt aizliegts civiltiesvedībā ņemt vērā pierādījumus, ja tādējādi notiktu nelikumīga iejaukšanās ar konstitūciju aizsargātajās tās puses pamattiesībās, kura apstrīd pierādījumus, jo īpaši tiesībās uz cilvēka cieņu un vispārējās personiskajās tiesībās, ja vien tas nav pamatoti izņēmuma kārtā. Ir nepieciešams izvērtēt ieguvumus un intereses, ņemot vērā visus konkrētās lietas apstākļus.

Saskaņā ar šo judikatūru tiesa, piemēram, nevar pieņemt pierādījumus, kas iegūti ar slēptām skaņas ierakstīšanas ierīcēm, izmantojot sīkus pārraidītājus, peilēšanas mikrofonus vai iekšējās saziņas iekārtas, ar kurām var noklausīties sarunas, kā arī izmantot nelikumīgi iegūtu privātu informāciju, piemēram, dienasgrāmatas vai privātas vēstules.

Tomēr visos minētajos gadījumos katrā no tiem var tikt nolemts, ka izņēmuma kārtā ir jāņem vērā pretējās puses tiesības, kas var būt par pamatu nelikumīgi iegūtu pierādījumu pieņemšanai, ja šādi netiek ietekmēta privātas dzīves neaizskaramība.

Jautājums par to, vai pierādījums ir jānoraida kāda procesuāla noteikuma pārkāpuma dēļ, saistībā ar katru noteikumu ir jāizvērtē atsevišķi. Trūkumus, kas ietekmē tiesas procesu un tiesas sēdes norisi, var novērst saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 295. panta 1. punktu. Konkrētas puses iztaujāšana liecinieka statusā, piemēram, ir procesuāls trūkums, kuru var novērst, proti, šādus pierādījumus var izmantot, ja puse atsakās no šāda noteikuma piemērošanas vai ja tās šādas kļūdas gadījumā nav cēlušas iebildumus līdz nākamās sēdes beigām. Arī to, ka lieciniekam nav sniegta informācija par tiesībām atteikties sniegt liecību, var novērst saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 295. panta 1. punktu.

Tomēr no noteikumu ievērošanas sabiedrības interesēs nevar atteikties (295. panta 2. punkts). Kā piemērus var minēt visus jautājumus, kurus tiesa ierosina apsvērt pēc savas ierosmes, piemēram, tiesas procesa prasības, pārsūdzības pieņemšana vai tiesneša noraidīšana.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Kā jau minēts 2.4. punktā, puses liecību zināmos apstākļos var pieņemt kā pierādījumu. Šāda pierādījuma vērtības noteikšana ir tiesas ziņā (Civilprocesa kodeksa 286. pants).

Lapa atjaunināta: 11/03/2024

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.